

Sabem interpretar l'art?

per JORDI VIGUÉ

La paraula "art" tot i que ha esdevingut un terme molt utilitzat per tothom i ha estat adaptat a una determinada faceta de la vida de la societat, ha tingut, i té un conjunt de significats, tanmateix ben diferents, deduïbles d'algunes expressions de per si mateix eloqüents: "l'art de viure bé", "l'art de saber agradar a tothom", "tenir males arts", "fer una cosa amb art". Cada expressió d'aquestes, i d'altres que n'hi podríem afegir, té un sentit propi. Què és, però l'art?

Tot i respectant les definicions que donen els diccionaris (Pompeu Fabra diu que l'art és l'habilitat o la destresa a fer certes coses, adquirida amb l'estudi, l'experiència, l'abnegació, etc), l'art és una cosa per ésser sentida, cop-sada, assimilada, més que no pas per ésser definida. L'art, l'obra d'art, potser el que és menys és una obra ben feta (una escultura molt esvelta, una pintura ullprenedora, un disseny ben equilibrat, etc). L'obra d'art és un testimoni, un missatge, una emissió de l'esperit de l'artista, plasmat en una tela, una matèria i que espera qui el pugui captar, qui en pugui endevinar el sentit, en una paraula qui el pugui "traduir". La imatge que una emissora de televisió llança a l'espai i que és captada per un receptor pot ésser una bona comparança del que és l'obra d'art i del qui la contempla. Tot i la perfecció de la imatge —obra d'art—, la fidelitat de l'emissió, la perfecció del so, la bellesa de les preses de la cambra si l'aparell receptor —l'espectador— no està en condicions, o té algun defecte, la imatge o el so no arriben o bé arriben defectuosament.

Tot això crec que ve a tomb, naturalment, en parlar de l'obra d'art. L'home actual, massa acostumat o endurit per una societat cada dia més basada en allò que es toca, en els números, en la materialitat de les coses, sovint no cau a veure en l'obra d'art res més que allò que li capten els ulls. Res més lamentable.

Darrera els colors, darrera les formes, darrera les tècniques, o, més aviat, donant sentit a tot plegat, hi ha un sentiment, un missatge. Justament en la mesura en què l'artista ha sabut expressar més fidelment el seu missatge, o bé aquest és més transparent, a través de l'obra que ha realitzat, és quan aquesta obra d'art ha esdevingut més valuosa.

Pel que fa a l'espectador, també cal dir que no tothom es troba en condicions d'entendre el llenguatge de l'artista, de la mateixa manera com qualsevol receptor de televisió, estigui en les condicions que estigui, no pot captar amb una certa qualitat una emissió. A més d'un esperit conreat, cal tenir la finesa i la sensibilitat suficients per tal de poder-se situar en el moment i en la circumstància de l'artista.

Això que val en l'anàlisi de l'obra d'art en concret, és també vàlid quan contemplem l'art d'un període determinat de la història. Fóra una lectura totalment errònia veure només els ninots de l'època romànica, els dissenys afeminats dels vitralls i rosasses gòtics, els gargots estrafets d'un Picasso o la manca de tota norma en l'art abstracte. Una lectura correcta que tingués en compte el que apuntàvem abans portaria a veure com darrere el simbo-

Pintura Mural de
Sant Pau de Casserres

SELLART

lisme i la irrealitat de les obres gòtiques preconitzava l'esperit realista franciscà i la independència del poder civil que a través de la introducció d'un nou estament social —la burgesia— adquiria entitat pròpia. El desbordament de la imaginació en el barroc és el fidel retrat d'una Església que volia dissimular la seva decadència abrumant la gent amb el seu aire magníficent. La liberalització del romanticisme s'ha d'adscriure en el marc de la victòria burgesa del 1780. Un sentiment d'individualitat enfront d'una societat cada cop més narcisista feu néixer la rica gamma de matisos que ens deparà l'impressionisme. El modernisme fou un intent d'unir postures tan divergents com el funcionalisme burgès i l'irracionalisme romàntic. Avui, finalment, l'art, fruit d'una societat pluralista, ha trobat en la seva llibertat expressiva una rica multiplicitat de camins.

Recordo una anècdota personal de fa molts anys. Fou la primera vegada que vaig visitar París. És una ciutat que sempre m'ha impressionat i la primera vegada, potser per allò de la novetat, ho féu intensament, bo i més quan a l'estat espanyol estàvem en una forta repressió. Eren els anys seixanta. Des de París vaig escriure a un dels meus millors amics, tot explicant-li les meves sensacions, les grandeses i la bellesa de la ciutat. Recordo que fou una carta molt llarga i gairebé una confessió. Sentia una necessitat de fer viure en el meu amic aquella impressió tan forta que m'havia causat la ciutat, de fer-li sentir allò que hi havia dintre meu aquells dies. Però no vaig tenir sort. Decepcionat vaig haver de veure com la meua carta no tenia resposta i probablement amb treballs fou llegida. Almenys no va merèixer cap comentari. El meu amic en aquells moments no estava en condicions de cop-sar allò que jo volia. Els nostres sentiments més vius es trobaven en aquells moments molt allunyats. Ell acabava de veure morir aquells mateixos dies, lentament, atroçment, un ésser molt estimat.

Salvant les distàncies i amb totes les extrapolacions que hom vulgui, no passa sovint una cosa semblant quan un contempla una obra d'art? Si un no es trasllada a l'època, al moment històric, a la situació personal, ànima de l'artista, si l'esperit de l'espectador no intenta d'acostar-se als sentiments que varen induir l'artista a realitzar la seva obra, serà molt difícil que aquesta pugui trobar un receptor adequat. Serà difícil que el possible diàleg entre artista i espectador trobi un llenguatge intel·ligible per als dos. Serà poc més que impossible que el missatge de l'artista assoleixi la captació necessària i que els sentiments que el varen moure tinguin la sort d'obtenir un interlocutor vàlid.